

دانشگاه پیام نور

دانشگاه پیام نور

واحد سمنان

دانشکده‌ی علوم انسانی - گروه حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق

گرایش: حقوق بین الملل

عنوان:

حقوق سیاسی زنان از منظر فقه اهل سنت و نظام

حقوقی ایران

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر علیزاده

نگارش:

علی باهورزهی سورانی

زمستان ۱۴۰۱

(أ)

دانشگاه پیام نور

تاریخ :

شماره :

واحد سمنان

تعهد نامه ی اصالت رساله یا

پایان نامه

اینجانب علی باهورزی سورانی دانش آموخته ی مقطع کارشناسی ارشد تخصصی در رشته ی حقوق

گرایش حقوق بین الملل که در تاریخ از رساله ی خود تحت عنوان:

«حقوق سیاسی زنان از منظر فقه اهل سنت و نظام حقوقی ایران»

با کسب نمره به عدد () و به حروف () و درجه ی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

این پایان نامه / رساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه - کتاب - مقاله و...) استفاده نموده ام. مطابق ضوابط و رویه موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

این پایان نامه / رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح. پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

چنانچه بعد از فراغت از تحصیل قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب . ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم. از حوزه ی معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم . چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود. و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

علی باهورزی سورانی

(ت)

به مصداق «من لم یسکر المخلوق لم یسکر الخالق» بسی شایسته است از اساتید فرهیخته و فرزانه

جناب آقای دکتر علیراده

که با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشید و گلشن سراسی علم و دانش را با بارانهای باریک کار ساز و سازنده بارور ساختند؛ تقدیر و تشکر نمایم.

(وینیکیم و یعلیمم الکتاب و الحکمه).

همچنین از مادر عزیز، دلسوز و مهربانم که آرامش روحی و آسایش فکری فراهم نمودند تا با حمایت های همه جانبه در محیطی مطلوب، مراتب تحصیلی و نیرپایان نامه درسی را به نحو

احسن به اتمام برسانم؛ سپاسگزاری نمایم.

شکر خدا که هر چه طلب کردم از خدا برشتهای هست خود کامران شدم

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

(ث)

- ۱-۱- مقدمه ۳
- ۱-۲- بیان مسأله ۴
- ۱-۳- ضرورت و اهمیت ۶
- ۱-۴- اهداف تحقیق ۷
- ۱-۵- سوالات تحقیق ۷
- ۱-۶- فرضیه های تحقیق ۷
- ۱-۷- کاربردهای متصور از تحقیق ۸
- ۱-۸- روش انجام تحقیق ۸
- ۱-۹- روش و ابزار گردآوری اطلاعات ۸
- ۱-۱۰- ابزار گردآوری اطلاعات ۹
- ۱-۱۱- روش تجزیه و تحلیل داده ها ۹
- ۱-۱۲- قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی، موضوعی) ۹
- ۱-۱۳- سابقه انجام تحقیق ۱۰

فصل دوم: حقوق سیاسی زنان در حقوق ایران

- ۱-۲- حقوق و حقوق سیاسی (اساسی) و تاریخچه قانون اساسی در ایران ۱۴
- ۲-۲- مسئله زنان در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱۸
- ۲-۲-۱- پیش و ذهنیت قانون اساسی به زن ۱۸

(ج)

- ۲-۲-۲- حق و حقوق سیاسی زنان ۲۱
- ۲-۳- مشارکت سیاسی زنان (حقوق انتخاباتی) ۲۲
- ۲-۴- مناصب مدیریتی و سیاسی (حق تصدی گری زنان) ۲۴
- ۲-۵- مبانی فقهی مشارکت سیاسی زنان ۲۸
- ۲-۶- قانون گذاری برای زنان در مجلس شورای اسلامی ۲۹
- ۲-۷- شهادت زن در محاکم قضایی ۳۴
- ۲-۸- دلایل مخالفین مشارکت سیاسی زنان ۳۵
- ۲-۸-۱- روایات خاصه ۳۶
- ۲-۸-۲- اولویت قطعی ۳۷
- ۲-۸-۳- ارتکاز قطعی متشرعه ۳۸
- ۲-۸-۴- اصل عملی ۳۹
- ۲-۹- دلایل موافقان مشارکت سیاسی زنان ۴۰

فصل سوم: حقوق سیاسی زنان در فقه اهل سنت

- ۳-۱- سبقه فعالیت های سیاسی زنان ۴۵
- ۳-۲- محورهای مشارکت سیاسی زنان در فقه اهل سنت ۴۸
- ۳-۳- تأکید اسلام بر مشارکت سیاسی زنان ۵۱
- ۳-۳-۱- اجماع ۵۲
- ۳-۳-۲- وجوه استحسانی ۵۳

(ح)

۳-۴-حقوق سیاسی زن در فقه اهل سنت	۵۵
۳-۵-بیعت	۵۵
۳-۶-جهاد	۵۶
۳-۷-دیدگاه حداقلی به حقوق سیاسی بانوان	۵۷
۳-۸-دیدگاه حداکثری به حقوق سیاسی بانوان	۵۸
نتیجه گیری	۵۹
منابع	۶۳

چکیده

نام واحد دانشگاهی : سمنان	کد شناسایی پایان نامه :
کد واحد :	
نام و نام خانوادگی دانشجو: علی باهورزهی سورانی	سال و نیمسال اخذ پایان نامه : نیمسال دوم ۱۴۰۱
شماره دانشجویی :	
عنوان پایان نامه کارشناسی ارشد:	
حقوق سیاسی زنان از منظر فقه اهل سنت و نظام حقوقی ایران	
چکیده پایان نامه: این پژوهش با هدف حقوق سیاسی زنان از منظر فقه اهل سنت و نظام حقوقی ایران انجام شده است روش مورد استفاده در این تحقیق به صورت توصیفی- تحلیلی بوده است. مشارکت سیاسی زنان امری مقبول در جهت کارآمد نمودن نظام اجتماعی و سیاسی است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر اساس مبانی فقهی نگاهی متفاوت به حقوق طبیعی زنان و حق مشارکت سیاسی- اجتماعی آنان داشته، آنها را به رسمیت شناخته و قوای حاکم را موظف به بسترسازی مقتضی جهت نیل به آن نموده است. علی رغم وجود بسترهای قانونی برای مشارکت سیاسی زنان، در عمل پاره ای از محدودیت های ساختاری بر سر راه این مشارکت وجود دارد. از آنجا که مبنای قانون اساسی فتاوی فقهی می باشد، لذا برداشت های فقهی نقش اصلی را دارند. برداشت فقهی رایج، زنان را در موضع حکومت، قضاوت و مرجعیت، از باب ولایت انتصابی متصدی نمی داند اما می توان با تکیه بر ظرفیت فقه مبتنی بر اجتهاد زمان و مکان، جایگاه زن را در باب ولایت انتخابی ارتقا بخشید. کلمات کلیدی: حقوق سیاسی زنان، فقه اهل سنت، نظام حقوقی ایران.	

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

در ابتدای دهه هشتاد قرن گذشته توجه زیادی به مسأله زنان شد و این موضوعی بود که در صحنه عمومی اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جای مهمی به خود اختصاص داده است. و در بعد بین‌الملل نیز توجه فوق‌العاده‌ای را به خود جلب کرده است. مسأله تساوی بین زن و مرد و احقاق حقوق زنان در جهان از اوایل قرن بیستم مورد توجه قرار گرفت. سازمان ملل متحد طی دو دهه آخر قرن گذشته چهار نشست جهانی برای زن برگزار کرد. این فعالیت‌های از میزانی از نظم و تداوم و توانایی ایجاد تغییرات برخوردار است.

با توجه به این تحولات جایگاه و نقش زنان در عصر جهانی شدن با توجه به محدودیت‌های مختلفی که زنان با آنها دست به گریبانند موضوعی قابل تحقیق در تمام جوامع و دوره‌های تاریخی شناسایی و تحلیل حقوق زنان در یک و دو سده اخیر اهمیت زیادی پیدا کرده است. زیرا در اثر تحولات فکری، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، زنان در پی ایفای نقش مؤثرتر و آشکارتری در جامعه بوده است و به این منظور حقوق سیاسی و اجتماعی متعددی را مطالبه کرده‌اند.

این تلاش‌ها و حرکت‌های فکری، سیاسی، اجتماعی با ابعاد جهانی دستاوردهای متفاوتی داشته است. به خصوص از نیمه قرن نوزدهم به بعد با شکل‌گیری میثاق‌ها، کنوانسیون‌ها، تشکیل کنفرانس‌ها و صدور بیانیه‌ها و تنظیم اسناد بین‌المللی، حقوق زنان در عرصه‌های مختلف نظم حقوقی یافتند.

یکی از فرصت‌های مهم جهانی شدن برای زنان افزایش مشارکت در بازار کار است و همچنین به دست آوردن سرمایه‌های اجتماعی همچون بهداشت و آموزش از شاخص‌های توسعه انسانی است. همچنین از طریق گسترش وسایل ارتباطات جمعی و توسعه ارتباطات موجب افزایش سطح آگاهی زنان شده است و فرصت مناسبی برای اثبات و حق انتخاب به دست آورده‌اند.

استفاده از اینترنت نیز فرصتی برای زنان برای تجارت الکترونیکی ایجاد کرده است. به طور کلی آثار مثبت جهانی شدن برای زنان می‌تواند در چند محور خلاصه کرد. افزایش درآمد، افزایش اشتغال، توسعه سرمایه اجتماعی، افزایش بهره‌وری کاهش موایلد افزایش سطح آگاهی، افزایش حق انتخاب و افزایش ظرفیت اختلافی است.

اما جهانی شدن آثار منفی بسیاری نیز برای زنان دارد که از جمله می‌توان به شغل‌هایی با درآمد پایین برای زنان اشاره کرد که نسبت به مردان حقوق پایین‌تری دریافت می‌کنند.

آثار منفی جهانی شدن بر زنان در چند مورد خلاصه می‌شود. رشد اشتغال غیر رسمی، دستمزدهای اندک، کاهش امنیت غذایی، افزایش مهاجرت، توسعه سوءاستفاده جنسی، کاهش حمایت‌های اجتماعی، گسترش فرهنگ مصرف و محرومیت از مشارکتهای سیاسی جهانی شدن ارتباطات موجب تعامل بیشتر زنان با یکدیگر شده است که سبب گردیده زنان در هر جای دنیا با یکدیگر تعامل داشته باشند. به سبب جهانی شدن فرهنگ سبک زندگی واحدی که همان فرهنگ مصرفی می‌باشد به تمام جهان مخابره گردیده تا جهانی شدن هرچه بیشتر در خدمت منافع سرمایه‌داری باشد. این فصل شامل کلیات تحقیق است در ابتدا بیان مسئله و ضرورت آن بررسی می‌شود و در ادامه به بررسی اهداف و فرضیه‌ها پرداخته و در پایان روش انجام پژوهش بیان شده است.

۲-۱- بیان مسأله

امروزه موضوع حقوق بشر یکی از مسائل حیاتی برای مردم و حکومت‌هاست. اگر چه حقوق بشر با تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۴۸ میلادی مورد توجه و استقبال دولت‌ها و ملت‌های پس از جنگ جهانی دوم قرار گرفت، اما متأسفانه بدلیل حاکمیت فرهنگ‌ها، نژادها، زبان‌ها و مذاهب نتوانسته است ضمن حفظ جامعیت و مانعیت خود، از ضمانت اجرای بین‌المللی حقوق برخوردار گردد، به نحوی که برخی از جوامع بشری به فکر طراحی نظام حقوق بشری متناسب با نیازهای اجتماعی و فرهنگی و سیاسی خود برآمده‌اند. حقوق بشر اسلامی از جمله نهادهای مطروحه در کشورهای اسلامی است که بنیان‌ها و بنیادهای خود را ریشه در منابع حقوق اسلام دارد که در مقایسه با حقوق بشر غربی از اصول و مبانی خاصی برخوردار است.^۱

موضوع حقوق بشر با فرهنگ شکل گرفته در حقوق بین‌الملل غرب از سابقه دیرینه‌ای برخوردار نیست، بلکه به قرن هجدهم یعنی سال ۱۷۸۹ میلادی برمی‌گردد که اولین اعلامیه حقوق بشر، پس از انقلاب کبیر فرانسه، در یک مقدمه و ۱۷ ماده منتشر شد. این در حالی است که حقوق بشر اسلامی ریشه در دوران آغازین حکومت اسلامی و شکل‌گیری حکومت‌های اسلامی پس از هجرت پیامبر اسلام از مکه و تشکیل حکومت اسلامی در مدینه دارد. موضوعات عدیده‌ای حقوق بشری نظیر احترام به کرامت و حیات انسانی، حق آزادی و تعلیم و تعلم، رعایت حقوق اقلیت‌های مذهبی، حفظ حقوق اسرای جنگی،

^۱ - منوچهری، عباس و جعفری، فیروز، تأثیر جهانی شدن بر حقوق شهروندی در ایران، ص ۱۳۶.

عدم تبعیض نژادی و برابری انسان ها، عدالت اجتماعی، رفتار مساوی با شهروندان و... همگی از حقوق بشری حکایت می‌کند که از صدر اسلام مطرح بوده است.^۱

مفهوم حقوق بشر در اسلام به معنای آن دسته از حقوق بنیادین و پایه‌ای است که هر انسان از آن جهت که انسان (یعنی الانسان بماهو انسان) است، فارغ از رنگ، نژاد، زبان، ملیت، جغرافیا و اوضاع و احوال متغیر اجتماعی یا میزان قابلیت و صلاحیت ممتاز و فردی و هر عنوان عارضی دیگر بر او، از خداوند دریافت کرده است. بر این اساس حقوق بشر اسلامی می‌تواند جایگاه خود را در سطح حقوق جهانی به درستی تعریف می‌کند، زیرا این حقوق، حق طبیعی و مسلم هر عضو خانواده بشری است و هر فرد بشر، در هر کجا با هر نژاد، زبان، جنس یا دین که باشد، از این حقوق بهره‌مند است و لازم نیست انسان این حقوق را کسب کند. نتیجه آنکه اساساً حقوق بشر بخشی از حقوق ذاتی انسان است که موهبت الهی بوده و هرانسان از آن جهت که انسان است از آن متمتع می‌گردد، بدون آنکه هیچ دولت و یا مقام بشری چنین حقوقی را به انسان عطا کند.

حقوق بشر چه در مفهوم غربی و یا در مفهوم اسلامی از چنان اهمیت و جایگاهی برخوردار است که امروزه دولت‌ها مشروعیت و مقبولیت خود را در وضع قوانین و مقررات حقوق بشری و حمایت و پشتیبانی از حقوق بشر می‌بینند. به بیان دیگر، امروزه حقوق بشر علی‌رغم وجود برخی نارسایی‌های مفهومی و اختلاف نظرهای مبنایی و فقدان ضمانت اجرایی کافی و موثر در آن، کماکان به عنوان یکی از مهمترین عناصر گفتمان حقوقی و سیاسی دولت‌ها و جوامع بشری در حقوق بین‌الملل مطرح است، و لذا نادیده گرفتن آن در نظام حقوقی منجر به چالش کشیده شدن کارآمدی و مشروعیت نظام سیاسی در حقوق داخلی می‌شود و اعمال محدودیت‌ها و موانع متعددی در حقوق بین‌الملل خواهد داشت. بر این اساس، دولت‌ها برای حفظ تداوم حیات سیاسی و انجام تعهداتی که به واسطه حقوق داخلی و خصوصاً حقوق بین‌الملل پذیرفته اند، ملزم به رعایت حقوق بشر هستند.^۲

در تقویم رسمی جمهوری اسلامی ایران، روز چهاردهم مردادماه روز "حقوق بشر اسلامی و کرامت انسانی" نامگذاری شده است. با توجه به مطالب فوق پژوهشگر به دنبال پاسخ به این پرسش است که زمینه‌های حقوق بشر در جامعه اسلامی چگونه است؟

۱ - جنیدی، فریدون، حقوق بشر در جهان امروز و حقوق بشر در ایران باستان، ص ۴۱.

۲ - آقایی، بهمن، فرهنگ حقوق بشر، ص ۳۵

۳-۱- ضرورت و اهمیت

مساله حقوق بشر در ادیان مختلف الهی نیز بسیار مورد توجه بوده است که می‌توان به آئین زرتشت اشاره نمود که از حقوق اولیه انسان‌ها یعنی از حقوق بشر صحبت نموده است.^۱ در آئین یهود نیز حضرت موسی خواهان حق تعیین سرنوشت مردم بدست خودشان بود.^۲

در مسیحیت نیز از عشق و محبت صحبت شده و برابری انسان‌ها را خواهان می‌باشد. آکویناس که می‌دانست کلیسا می‌تواند در تقابل با عقل قرار گیرد، اندیشه جمع عقل و وحی را ارائه داد. سیسرو واضع اصلی حقوق طبیعی را خداوند می‌دانست و معتقد بود که کلیسا می‌باید در راستای عدالت الهی که همانا برابری انسان‌ها بود، حرکت نماید. گروسیوس نیز معتقد به حقوق طبیعی انسان‌ها بود و اظهار می‌داشت ریشه قواعد حقوقی را می‌باید در ذات و سرشت انسان‌ها جستجو کرد. او معتقد به عقل مداری در حقوق طبیعی انسان‌ها بود. او در ایده قرارداد اجتماعی خود فرد باوری را بسیار با اهمیت برشمرد و موضوع فرد با دولت را به گونه‌ای تعریف نمود که حقوق طبیعی فرد در نزد دولت لحاظ شده باشد. در دین اسلام به حقوق بشر توجه خاصی شده و در آیه‌های زیادی به این مساله اشاره گردیده است. مانند آیه «أَنَا هَدِيْنَاهُ السَّبِيْلَ، اَمَّا شَاكِرًا وَّ يَا اِمَّا كَفِرًا» به معنی اینکه در نظم الهی عالم خلقت، انسان از سوی خداوند به عنوان اشرف مخلوقات و جانشین خداوند در روی زمین شناخته شده و خداوند به او درک و اختیار داده تا راه صحیح و سعادت و هدایت را پیدا نماید؛ و «يَا اَيُّهَا النَّاسُ اَنَا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَّ اُنْثٰى وَّ جَعَلْنَاكُمْ شُعُوْبًا وَّ قَبَاۗئِلَ لِتَعَارَفُوْا، اِنَّ اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقٰىكُمْ» که از تساوی انسان‌ها در اصل ارزش انسانی و مردود بودن امتیازات مبتنی بر نژاد، زبان، رنگ و قومیت صحبت می‌کند. و یا در آیه مبارکه ۹۸ سوره انعام که همه انسان‌ها را برابر و از یک ریشه می‌داند «هُوَ الَّذِيْ اَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَّاحِدَةٍ» اوست آن کسی که شما را از یک نفس آفریده است. همچنین در قرآن آیه ۱۳ سوره حجرات آمده که منشا پیدایش همه آدمیان یکی است، پس هیچ کس بر کس دیگری برتری ذاتی ندارد. تنها برتری در نزد قرآن به شخصیت افراد است که از طریق تفکر و عبادت ارتقا می‌یابد.^۳ لذا در این تحقیق حقوق سیاسی زنان از منظر فقه اهل سنت و نظام حقوقی ایران مورد لزوم قرار گرفت.

۱ - جنیدی، فریدون، حقوق بشر در جهان امروز و حقوق بشر در ایران باستان، ص ۳۲.

۲ - مورژن، ژاک، حقوق بشر، ترجمه احمد نقیب زاده، ص ۲۸

۳ - خبرگزاری مهر، برابری انسان‌ها از دید اسلام: دوازده اصل تساوی افراد در قرآن، ۲۱ مرداد، ص ۵.

۱-۴- اهداف تحقیق

الف : هدف اصلی

- حقوق سیاسی زنان از منظر فقه اهل سنت و نظام حقوقی ایران

ب: اهداف اختصاصی

- بررسی مضامین موجود در دین اسلام در زمینه حقوق بشر
- بررسی تفاوت های حقوق بشر در جامعه اسلامی با حقوق بشر در مجامع بین المللی
- بررسی شباهت های حقوق بشر در جامعه اسلامی با حقوق بشر در مجامع بین المللی

۱-۵- سوالات تحقیق

الف) پرسش اصلی :

- زمینه های حقوق بشر در جامعه اسلامی چگونه است؟

ب) پرسشهای فرعی :

- در زمینه حقوق بشر چه مضامینی در دین اسلام وجود دارد؟
- حقوق بشر در جامعه اسلامی با حقوق بشر در مجامع بین المللی چه تفاوت هایی دارد؟
- حقوق بشر در جامعه اسلامی با حقوق بشر در مجامع بین المللی چه شباهت هایی دارد؟

۱-۶- فرضیه های تحقیق

فرضیه های اصلی:

- زمینه های حقوق بشر در جامعه اسلامی با قوانین بین المللی منطبق است.

فرضیه های فرعی:

- در زمینه حقوق بشر چه مضامینی در دین اسلام وجود دارد؟
- حقوق بشر در جامعه اسلامی با حقوق بشر در مجامع بین المللی چه تفاوت هایی دارد؟
- حقوق بشر در جامعه اسلامی با حقوق بشر در مجامع بین المللی چه شباهت هایی دارد؟

۷-۱- کاربردهای متصور از تحقیق

- ۱- زمینه سازی برای آگاهی بیشتر مردم درباره ی حقوق بشر در جامعه اسلامی
- ۲- زمینه سازی برای آگاهی بیشتر مردم درباره ی ضرورت و اهمیت حقوق بشر در جامعه

اسلامی

۸-۱- روش انجام تحقیق

روش مورد استفاده در این تحقیق به صورت توصیفی- تحلیلی بوده است در این پژوهش محقق نتایج مطالعات خود را در ابزار مناسب شامل فیش، جدول و فرم، ثبت و نگهداری و در پایان به طبقه بندی و بهره برداری از آنها اقدام می کند و همچنین این پژوهش از نظر نوع سوال توصیفی و تبیینی می باشد و علاوه بر آن مطالعه پرونده های کیفری مربوط و استفاده از نظرات محققان صورت پذیرفته است.

۹-۱- روش و ابزار گردآوری اطلاعات

روش مورد استفاده جهت گردآوری اطلاعات در این پژوهش روش کتابخانه ای است. کتب، مجلات و نوشتارها، سایت های حقوقی و مطالعه پرونده ها فیش برداری صورت گرفته است و همچنین عندالزوم از ابزارهای جمع آوری اطلاعات مانند: مصاحبه، مشاهده و تکمیل پرسش نامه استفاده شده است.

۱-۱۰- ابزارگردآوری اطلاعات

-فیش های مطالعاتی

-کسب نظر اساتید دانشگاهی و عندالاقضاء حوزوی و نیز مراجع دخیل در امور حقوقی.

جامعه آماری مورد استفاده در این پژوهش کلیه منابع اطلاعاتی است که در زمینه حقوق سیاسی زنان از منظر فقه اهل سنت و نظام حقوقی ایران از منابع اطلاعاتی شامل کتاب ها، اینترنت و مقالات و ... وجود دارد. جهت نمونه گیری از روش نمونه گیری در دسترس و هدفمند استفاده خواهد شد بدین صورت که منابع اطلاعاتی در زمینه حقوق سیاسی زنان از منظر فقه اهل سنت و نظام حقوقی ایران از منابع اطلاعاتی شامل کتاب ها، اینترنت و مقالات و ... به دست خواهد آمد. و نمونه مورد استفاده فیش هایی است که به منظور جمع آوری اطلاعات جمع آوری شده است.

۱-۱۱- روش تجزیه و تحلیل داده ها

در این پژوهش تجزیه تحلیل اطلاعات به روش نظری و با استفاده از متون حقوقی به صورت تطبیقی اطلاعات مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است

۱-۱۲- قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی، موضوعی):

قلمرو زمانی:

قلمرو زمانی این پژوهش از صدر اسلام تاکنون بوده است.

قلمرو مکانی:

قلمرو مکانی این پژوهش کلیه محل هایی است که منابع اطلاعاتی در آنها موجود می باشد.

قلمرو موضوعی:

قلمرو موضوعی این پژوهش حقوق سیاسی زنان از منظر فقه اهل سنت و نظام حقوقی ایران می باشد.

۱-۱۳- سابقه انجام تحقیق:

پویامنش و گودرزی (۱۴۰۰) پژوهشی با عنوان حقوق بشر و رابطه آن با حاکمیت در نظام اسلامی انجام دادند مقاله بر این بنا شده است: مسوولیت حمایت به عنوان آموزه نسل جدید حاکمیت، حمایت از حقوق داخلی شهروندان در جامعه اسلامی، توجه به حق حیات و مولفه های آن، و مسوولیت برای حمایت از افراد جامعه در برابر تجاوز و تهدیدات خارجی را به عنوان مولفه های حقوق بشر در نظام اسلامی مورد توجه قرار می دهد. الگوسازی حقوق بشر اسلامی از طریق آموزش شهروندان، تاسیس و راه اندازی نهاد ملی حقوق بشر، تعامل و هم افزایی درونی و بیرونی دستگاه های متولی حقوق بشر اسلامی و تخصیص هزینه های لازم برای آموزش و تشریح حقوق نسل جدید از جمله حق بر محیط زیست، حق بر آموزش کودکان و زنان، حق بر سلامتی، حق بر امنیت انسانی و حق بر بهره مندی از اطلاعات و آگاهی از جمله راهکارهایی است که حاکمیت در نظام اسلامی می تواند در ارتباط با گسترش حقوق بشر به کار گیرد. روشی که در مقاله حاضر استفاده شده است، روش توصیفی و تحلیلی بر مبنای منابع اسنادی و کتابخانه ای است.

موسوی اصل و طباطبایی (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان رویکرد سازمان همکاری اسلامی؛ از روی گردانی تا توجه به حقوق بشر انجام دادند و بیان داشتند در سال های اخیر در سایه توجه به حقوق بشر به تلاش هایی قابل تحسین برای ارتقای حقوق بشر در دولت های اسلامی مبادرت نموده است. پرسش اساسی پژوهش این است که سازمان در زمینه حقوق بشر چه رویکردی اتخاذ نموده است؟ مقاله پیش رو ضمن پرداختن به وضعیت حقوق بشر در سازمان همکاری اسلامی، رویکرد این سازمان را در سه مرحله جداگانه روی گردانی از حقوق بشر، مواجهه با حقوق بشر بین المللی و توجه به حقوق بشر، مورد مطالعه قرار می دهد. به نظر می رسد این سازمان پس از سال های نخست روی گردانی از حقوق بشر، از طریق نگارش اسناد حقوق بشری مانند اعلامیه قاهره و معاهده کودک در اسلام به حقوق بشر توجه کرده که تا حدودی بیانگر نوعی تقابل با حقوق بشر بین المللی بوده و درنهایت از طریق برنامه ده ساله اقدام سازمان، اصلاح اساسنامه سازمان، اعلامیه قاهره، تاسیس کمیسیون دائمی مستقل حقوق بشر و استفاده از برخی ابتکارات برای حمایت از حقوق بشر، نشانه های امیدوارکننده ای از توجه به حقوق بشر را جلوه گر ساخته است.

عابدی و وزیری (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان اصول مشترک حقوق بشر غربی و حقوق بشر اسلامی از منظر فقه بشردوستانه با نگاهی به آیات اعتقادی قرآن انجام دادند و بیان داشتند که مبنای حقوق بشر جهانی، حقوق طبیعی یا قراردادی و وضعی است، در حالی که حقوق بشر اسلامی بر مبنای فقه بشردوستانه و وحی الهی بنا شده است. حقوق بشر غربی، جهان شمول نیست و بیشتر بر مبنای ارزش های غربی و برای نظام های دموکراسی لیبرال طراحی شده است، اما حقوق بشر اسلامی بر مبنای اصل «کرامت» ذاتی و اکتسابی انسان ها، دیدگاهی عام و جهان شمول دارد. همچنین حقوق بشر غربی بیشتر حالتی سلبی دارد، اما حقوق بشر اسلامی رویکردی ایجابی مطرح می کند. روش مورد استفاده در این پژوهش، توصیفی تحلیلی است که با شیوه اسنادی و کتابخانه ای اطلاعات را جمع آوری کرده است.

فرضی و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان پیاده سازی اعلامیه جهانی حقوق بشر مبتنی بر تعالیم اسلامی با تاکید بر رعایت حقوق شهروندی انجام دادند و بیان داشتند با وجود این که قریب به غالب کشورهای اسلامی این اعلامیه را مورد پذیرش قرار داده اند، اما انتقادات و ایراداتی بر برخی مواد آن از سوی این کشورها ابراز شده و تلاش کرده اند تا مواد بحث برانگیز و چالشی موجود در این اعلامیه را از منظر اسلامی، مورد بازنویسی و تغییر قرار دهند. این امر، منجر به تصویب اعلامیه اسلامی حقوق بشر در قاهره شد که بر اساس آن، حقوق بنیادین سکولار موجد در اعلامیه جهانی حقوق بشر، رنگ و بویی اسلامی به خود گرفته است. مقاله حاضر، تلاش ها برای پیاده سازی احکام اسلام را در قوانین و مقررات در جمهوری اسلامی ایران و نیز، بین کشورهای اسلامی مورد بررسی قرار داده است.

ارغوانی پیرسلامی و دهقان (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان قانون اساسی و حقوق بشر در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران انجام دادند و بیان داشتند قانون اساسی به عنوان مهم ترین سند حقوقی هر کشور که چارچوب نظام حقوقی جامعه را شکل می دهد، جلوه و منظر چنین حقوق و ارزش هایی است. قانون اساسی با توجه به کرامت انسانی در اسلام حقوق مختلف (مدنی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی) را برای ملت به رسمیت شناخته است، که با توجه به مبنای این حقوق، می توان قائل به حقوق بشر اسلامی به مثابه الگویی تئوریزه شده بر اساس ارزش های اسلامی شد. این مقاله با طرح این سوال که جایگاه و نوع تبیین حقوق ملت (حقوق بشر) در قانون اساسی چگونه تبیین می شود؟ در قالب فرضیه معتقد است که قانون اساسی با تاکید بر کرامت بشر و حقوق ملت به عنوان یک واجب الهی - انسانی نویدبخش الگویی خاصی از منظر اسلام است. این نوشتار با روش توصیفی -

تحلیلی بعد از واکاوی مفاهیم اصلی مانند حقوق بشر و کرامت انسانی در بخش نخست به بررسی ابعاد توجه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به حقوق بشر و مصادیق آن می پردازد.

عباسی (۱۳۹۲) پژوهشی با عنوان نقش حقوق بشر در واگرایی سیاسی جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه ی اروپا انجام دادند و بیان داشتند اعضای اتحادیه ی اروپا همواره در مذاکرات سیاسی با مقامات ایرانی، از وضعیت حقوق بشر در ایران انتقاد کرده، خواستار بهبود این وضعیت شده‌اند. آنها مواردی نظیر اعدام، شلاق، سنگسار، عدم تساوی سهمالارث زنان با مردان، عدم احراز برخی مشاغل توسط زنان، نقض آزادی بیان و حقوق مطبوعات و مسایلی از این قبیل را مبنای دغدغه های حقوق بشری خود مطرح مینمایند، بدون اینکه به شرایط فرهنگی، تاریخی، مذهبی و سنتی ملت ایران توجه کنند. در مقابل، جمهوری اسلامی ایران بر این اعتقاد است که اجرای بسیاری از هنجارهای حقوق بشری؛ بسته به شرایط اجتماعی، فرهنگی و مذهبی از یک جامعه به جامعه دیگر متفاوت است. برای مثال جمهوری اسلامی ایران مجازات قصاص را در راستای اجرای عدالت و حقوق بشر ارزیابی کرده و آن را نشاتگرفته از احکام قانونی اسلام میداند. وجود اختلافات نظری و بینالذهانی موجب شده که تاکنون دو طرف با چالشی به نام حقوق بشر در روابط دوجانبه مواجه باشند. اعضای اتحادیه ی اروپا بارها اقدام به انتشار بیانیه ها و اعلامیه های مختلف و سخنرانی در مجامع بینالمللی علیه وضعیت حقوق بشر در ایران کرده‌اند. در مقابل، جمهوری اسلامی ایران نیز با ابزارهای مختلف نظیر گفتگوهای حقوق بشری با اروپاییان جهت رفع سوء تفاهمات و پاسخگویی به اعلامیه های اتحادیه ی اروپا تلاش کرده است تا عامل حقوق بشر را در واگرایی روابط دو طرف تضعیف کند. در این پژوهش نقش عامل حقوق بشر در واگرایی سیاسی اتحادیه ی اروپا و جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است.

فصل دوم

حقوق سیاسی زنان در حقوق ایران